

Utdannings- og forskningskomite på Stortinget

Stortinget
0026 OSLO

Vår referanse: 15/01326-7

Arkivkode: A00

Saksbehandler:

Deres referanse:

Dato: 13.02.2020

Supplerende innspill til høring av Dokument 8:39 S (2019-2020) om opptaksmodeller for videregående opplæring

Det vises til høring om overnevnte forslag den 12.02.20, og høringsnotat fra KS om samme sak. På bakgrunn av spørsmål presenterer KS her noen utdypende vurderinger.

Valgfrihet for elevene

Ved inntak til skoleåret 2019/2020 fikk 89 % av søkere med ungdomsrett oppfylt sitt førsteønske ved første inntak til videregående opplæring.¹ Fylkeskommunene har ulike mekanismer for å ivareta hensynet til valgfrihet for flest mulig.

Akershus fylkeskommune hadde fritt skolevalg, men foretok en særskilt fordeling av 5 % av plassene etter andre opptak for å sikre at flest mulig fikk ivaretatt sitt førsteønske uten at reiseveien ble for lang. Ordningen er videreført i Viken fylkeskommune, som også har etablert inntaksregioner.²

Hordaland fylkeskommune praktiserte fritt skolevalg, men hadde hjemmel for å tildele skoleplass på nærskolen for elever som hadde søkt om slik plass, og som ellers ville få urimelig lang reisevei eller måtte flytte på hybel.³ Vestland fylkeskommune har fritt skolevalg innenfor to inntaksområder. I inntaksområde 2 er det fortsatt hjemmel for inntak på nærskolen etter en skjønnsmessig vurdering.⁴ På denne måten legges det til rette for å ivareta valgfrihet for flest mulig elever.

Elevorganisasjonen uttaler følgende i sitt høringssvar til Utdanningsdirektoratets høringsforslag om fritt skolevalg; «*Elevorganisasjonen mener fylkeskommunene lokalt, i dialog med elevene, må*

¹ <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/sokere-vgs/forsteinntak-til-videregaende-opplaring-2019-20/>

² <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2018-02-21-270>
<https://www.viken2020.no/f/p28/ie2fb342c-50d0-4159-adc5-facce1cb1528/horingsforslag-forskrift-om-inntak-til-videregaende-skoler-og-formidling-til-lareplass-i-viken-fylkeskommune.pdf>

³ <https://www.hordaland.no/globalassets/for-hfk/utdanning2/vg-skole/filer/forskrift-om-inntak-og-formidling.pdf>

⁴ <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2019-05-23-2152>

innføre en inntaksordning som passer best for deres fylke, og som tar hensyn til lokale variasjoner i reisetid, tilbudsstruktur, fremkommelighet, og lokale ønsker om tilpassing.»⁵

Et utdanningstilbud med god kvalitet og som dekker arbeidsmarkedets behov

I Utdanningsdirektoratets høringsforslag om videregående opplæring er det lagt til grunn at det innenfor et inntaksområde må være mulig å velge mellom utdanningsprogram på minst to skoler. En rekke fylker, blant annet Nordland fylkeskommune, har innført fritt skolevalg innenfor fastsatt inntaksområder. Elevene kan både i dette og andre fylker søke om inntak til utdanningsprogram i andre inntaksregioner, dersom tilbudet ikke finnes i egen inntaksregion. Dette sikrer både valgfrihet for elevene, rimelig reiseavstand og en dimensjonering av utdanningstilbudet som er i tråd med regionale arbeidsmarkedetsbehov og tilgang på lære plasser.⁶

I sin høringsuttalelse til Utdanningsdirektoratets forslag påpeker Nordland fylkeskommune og flere andre at det ikke vil være grunnlag for å dublere alle utdanningsprogram i et inntaksområde, da verken elevgrunnlag eller arbeidsmarkedetsbehov tilsier dette. Dette kan eksempelvis gjelde innfor kunst, håndverk og arkitektur, som på landsbasis hadde 1312 søkere ved inntaket til skoleåret 2019/2020. Det kan også være krevende å sikre et godt fagmiljø ved to skoler i slike tilfeller, og å sikre tilgang på lærlingplasser. Nordland fylkeskommune påpeker at de trolig vil måtte utvikle tilbud som følge av et slikt krav, noe som vil være føre til mindre valgfrihet for alle elever. Selv om hele fylket utgjør et inntaksområde, vil det ikke være grunnlag for å dublere alle utdanningsprogram på minst to skoler i alle fylker. Dette vil også forhindre etablering av nye tilbud om utdanningsprogram i tilfeller der elevgrunnlag og arbeidsmarkedetsbehov kan gi grunnlag for et tilbud, men der det bare er grunnlag for å tilby dette på en skole. Dersom det må etableres en rekke nye tilbud for å sikre mulighet for valg mellom to skoler, til tross for at verken elevgrunnlag, arbeidsmarkedetsbehov eller tilgang på lære plasser tilsier dette, vil det ha betydelig kostnader, både for fylkeskommunen og samfunnet. Dette må utredes nærmere og finansieres for å kompensere fylkeskommunen for økte kostnader som følge av eventuelle lovendringer.

Spørsmål om lovhjemmel

KS viser til opplæringslovens § 3-1: «Søkjarar har rett til inntak til eitt av tre alternative utdanningsprogram på vidaregåande trinn 1 som dei har søkt på, og til to års vidaregåande opplæring innanfor utdanningsprogrammet». Søkere til videregående opplæring kan altså søke et opplæringstilbud, men ikke et opplæringssted (skole). Endringen som er foreslått er en forskriftsendring (forskrift til opplæringsloven § 6-1 og 6-2). Departementet har hjemmel til å gi forskrifter «om inntak». Det som foreslås her er regler om skolevalg, som etter KS' oppfatning naturlig faller utenfor bestemmelsen. Etter KS' oppfatning kan det derfor anføres at direktoratet etter en naturlig forståelse av ordlyden ikke har hjemmel i lov for å gi en slik forskrift. Endringen som er foreslått er en forskriftsendring (forskrift til opplæringsloven § 6-1 og 6-2). KS mener forslaget krever en lovendring. Dette bør departementet vurdere nærmere.

⁵ <https://hoering.udir.no/Uttalelse/v2/7baf1c47-2089-4207-a29d-de0fd5e6c0b2?disableTutorialOverlay=True>

